

kolonistów polskich. Samo jednak aresztowanie i zatrzymanie w więzieniach czy też rozstrzelanie mężczyzn nie gwarantowało Sowiecom poczucia bezpieczeństwa. Podjęto decyzje o przesiedleniu najbardziej uświadomionej i aktywnej politycznie części polskiej społeczności w głąb kontynentu euroazjatyckiego, aby tam uległa ona stopniowemu wynarodowieniu i asymilacji. W praktyce wobec metod zastosowanych w deportacjach dla wielu polskich rodzin oznaczało to całkowitą zagładę. Z ujawnionych dokumentów NKWD wynika, że z polskich Kresów Wschodnich w głąb ZSRS wywieziono w ramach zorganizowanych deportacji masowych 309-327 tysięcy obywateli polskich. Wcześniejsze obliczenia, oparte na raportach polskiego podziemia mówiły o liczbie 1-1,7 mln. deportowanych.

PIERWSZA DEPORTACJA

Przeprowadzona została na podstawie uchwały Biura Politycznego WKP(b) i Rady Komisarzy Ludowych ZSRS z 5 grudnia 1939 r. Objęła głównie osadników wojskowych, kolonistów i pracowników administracji leśnej. Większość osób wysiedlonych w tej deportacji zabrano z domów w nocy z 9 na 10 lutego 1940 r. Zgodnie ze specjalną instrukcją NKWD deportowani mieli prawo do zabrania ze sobą odzieży, bielizny, naczyń i narzędzi w ilości nie przekraczającej 500 kg na rodzinę, jednak przepis ten nie zawsze był przestrzegany. Samo wysiedlanie, jak i transport odbywały się w bardzo trudnych warunkach atmosferycznych, przy mrozach sięgających -40 stopni Celsjusza. W ramach tej deportacji w głąb ZSRS wywieziono wg. różnych szacunków 139-250 tys. osób.

DRUGA DEPORTACJA

Była konsekwencją dokonanych wcześniej przez NKWD aresztowań i przeprowadzona została w oparciu o decyzję Biura Politycznego WKP(b) z 2 marca 1940 r. Wysiedlenie miało obejmować rodziny osób aresztowanych oraz rodziny oficerów polskich przetrzymywanych w specjalnych obozach jenieckich w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku. Akcję rozpoczęto w nocy z 12 na 13 kwietnia 1940 r. Według dokumentacji NKWD wywiezionych zostało wówczas około 61 tys. osób, choć niektóre szacunki podają liczbę ponad 80 tys. osób, przy czym w źródłach sowieckich występują znaczne nieścisłości. Polski wywiad oceniał wówczas liczbę deportowanych na ok. 300 tys. Większość deportowanych trafiła do Kazachstanu gdzie zostali osiedleni w kołchozach, sowchozach lub w osiedlach robotniczych.

TRZECIA DEPORTACJA

Wraz z deportacją kwietniową Sowieci mieli zamiar wywieźć w głąb swego kraju także obywatele polskich, którzy pozostali na terenie okupacji sowieckiej jako uciekinierzy z okresu działań wojennych we wrześniu 1939 r. Ponieważ jednak przedłużeniu uległa wymiana ludności z Generalnym Gubernatorstwem i ziemiami wcielonymi do III Rzeszy, realizację tego planu przesunięto na czerwiec. W akcji przeprowadzonej w nocy z 28 na 29 czerwca 1940 r. wysiedlono na wschód nie mniej niż 75 tysięcy osób. Zawyżone szacunki polskiego wywiadu z tego okresu mówiły nawet o 400 tysiącach wywiezionych. Zdecydowaną większość deportowanych w czerwcu stanowili obywatele polscy narodowości żydowskiej, pochodzący z terenów znajdujących się pod okupacją niemiecką.

CZWARTA DEPORTACJA

Była w odróżnieniu od poprzednich operacją złożoną z mniejszych operacji w poszczególnych miejscach zamieszkania Polaków. Podstawę do jej przeprowadzenia stanowiła uchwała Biura Politycznego WKP(b) i Rady Komisarzy Ludowych ZSRS z 14 maja 1941 r. Miała objąć te osoby, które z różnych względów nie zostały wysiedlone podczas masowych wysiedleń w 1940 r. Chodziło o rodziny polskich oficerów, policjantów, urzędników, ziemian, przemysłowców, kupców

i osób, które zaangażowane były w działalność patriotyczną. Deportacje przeprowadzano od 22 maja do chwili zajęcia terenu przez wojska niemieckie po 22 czerwca 1941 r. Liczba wywiezionych podczas tej akcji jest bardzo trudna do oszacowania. Prawdopodobnie podczas czwartej deportacji wywieziono nie mniej niż 44 tysiące osób, jednak ze względu na toczące się działania wojenne część dokumentacji zaginęła.

Bogusław Kleszczyński

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Honorowy Patronat
 Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
 Lecha Kaczyńskiego

MARSZAŁEK
 WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

CENTRUM KULTURALNE
 W PRZEMYŚLU

PRZEMYSKIE STOWARZYSZENIE
 REKONSTRUKCJI HISTORYCZNEJ X D.O.K.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
 ODDZIAŁ W RZESZOWIE

zapraszają na Obchody
70. ROCZNICY DEPORTACJI NA SYBIR
**NA NIELUDZKĄ
 PRZEMYŚL ZIEMIĘ**
28 II 2010

Komitet Honorowy

Abp JÓZEF MICHALIK
 Metropolita Przemyski

gen. dyw. TADEUSZ PŁOSKI
 Biskup Polowy WP

RYSZARD KACZOROWSKI
 Prezydent RP na uchodźstwie

TADEUSZ CHWIEDŹ
 Prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków

JANUSZ KRUPSKI
 Kierownik Urzędu ds. Akombatantów i Osób Represjonowanych

CEZARY GRABARCZYK
 Minister Infrastruktury

BOGDAN ZDROJEWSKI
 Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

JANUSZ KURTYKA
 Prezes Instytutu Pamięci Narodowej

Program

godz. 14.00 Uroczysta Msza Święta
 Archidiecezja Przemyska

godz. 15.30 Część oficjalna - przekazanie „DZWONU SYBIRAKA”
 Pl. Legionów - Instytut Dzwona PKP

godz. 16.30 Rekonstrukcja teatralno-historyczna „Wywózki na Sybir - NA NIELUDZKĄ ZIEMIĘ”
 Boczna kolejowa przy ul. Mickiewicza

Patronat medialny

HISTORIA
 TVP REGIONY
 nowiny
 SYBIR
 Główny

Współrealizatorzy

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Muzeum Historyczne w Przemysku
 w ramach programu
 „Patriotyzm Jutra”

Partnerzy Projektu

Związek Sybiraków w Polsce, Związek Sybiraków w RP
 Polski Teatr w Łodzi, Teatr „Probus” w Przemysku, Teatr „Przełajka” w Skoczynie
 Grupa Rekonstrukcji Historycznej „WIR” w Żyrardowie, Amatorski Drużby Teatralny w Tomaszowie Lubelskim
 Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Ludobójstwo Żółwa 1937” Teatr im. Henryka Sienkiewicza w Rzeszowie
 Prezydent Miasta Przemyska, 21 Brygada Obrony Północnych w Rzeszowie
 Archidiecezja „Chrobry Głóg” w Przemysku, Muzeum Narodowe Zamku Przemyskim
 Polska Grupa Energetyczna - Dystrybucja Żelazki, Poczta Polska S.A. - oddział w Przemysku
 POLSKIE KOLEJE PAŃSTWOWE S.A. - HaCz, PKP Cargo, Dworzec Kolejowy - Przemyski, Stacja Obsługi Kolei

Honorowy Patronat
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Lecha Kaczyńskiego

zapraszają na Obchody

70. ROCZNICY DEPORTACJI NA SYBIR

NA NIELUDZKĄ PRZEMYSŁ 28 II 2010 ZIEMIĘ

Komitet Honorowy

Abp JÓZEF MICHALIK
Biskup diecezji przemyskiej

gen. dyw. TADEUSZ PŁOSKI
Biskup Polowy WP

RYSZARD KACZOROWSKI
Prezydent RP na uchodźstwie

TADEUSZ CHWIEDŹ
Prezes Zarządu Głównego Związku Sybiraków

JANUSZ KRUPSKI
Kierownik Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych

CEZARY GRABARCZYK
Minister Infrastruktury

BOGDAN ZDROJEWSKI
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

JANUSZ KURTYKA
Prezes Instytutu Pamięci Narodowej

Program

- godz. 14.00 Uroczysta Msza Świąta
Archikatedra Przemyska
- godz. 15.30 Część oficjalna - przekazanie „DZWONU SYBIRAKA”
Pl. Legionów - budynek Dworca PKP
- godz. 16.30 Rekonstrukcja teatralno-historyczna „Wywózki na Sybir - NA NIELUDZKĄ ZIEMIĘ”
Dworzec kolejowy przy ul. Mickiewicza

Patronat Medialny

Współrealizatorzy

Partnerzy Projektu

Związek Sybiraków w Polsce, Związek Sybiraków w RP
Polski Teatr w Ławce, Teatr „Probus” w Przemysku, Teatr „Pina Apple” w Białymstoku
Grupa Rekonstrukcji Historycznej „Sibir” w Żyrardowie, Amatorski Zespół Teatralny w Tomaszowie Lubelskim
Grupa Rekonstrukcji Historycznej Lubelski Zespół „Sibir” Teatr ul. Karłowicza w Rzeszowie
Pracownia Biura Przemyska, St. Bogucki Stowarzyszenie Podkarpackie w Tomaszowie
Archidiecezjalny Chór „Magriffal” w Przemysku, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej
Polska Grupa Energetyczna - Dystryktowa Żelazki, Poczta Polska S.A. - oddział w Przemysku
POLSKIE KOLEJE PASAŻYRNE S.A. - InterCity, PKP Cargo, Doroce Karpowicz - Przemysk, Straz Ochrony Kolei

foto - rekonstrukcja historyczna #2

Pliki do pobrania

[70. rocznica wielkich deportacji Polaków w głąb ZSRS - Przemyśl, 28 lutego 2010 \(flv, 2.02 MB\)](#)